
STUDIA IURIS

JOGTUDOMÁNYI TANULMÁNYOK / JOURNAL OF LEGAL STUDIES

2025. II. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

Károli Gáspár Református Egyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

A folyóirat a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolájának a közleménye. A szerkesztőség célja, hogy fiatal kutatók számára színvonalas tanulmányaik megjelentetése céljából méltó fórumot biztosítson.

A folyóirat közlésre befogad tanulmányokat hazai és külföldi szerzőktől – magyar, angol és német nyelven. A tudományos tanulmányok mellett kritikus, önálló véleményeket is tartalmazó könyvismertetések és beszámolók is helyet kapnak a lapban.

A beérkezett tanulmányokat két bíráló lektorálja szakmailag. Az idegen nyelvű tanulmányokat anyanyelvi lektor is javítja, nyelvtani és stilisztikai szempontból.

A folyóirat online verziója szabadon letölthető (open access).

ALAPÍTÓ TAGOK

BODZÁSI BALÁZS, JAKAB ÉVA, TÓTH J. ZOLTÁN, TRÓCSÁNYI LÁSZLÓ

FŐSZERKESZTŐ

JAKAB ÉVA ÉS BODZÁSI BALÁZS

OLVASÓSZERKESZTŐ

GIOVANNINI MÁTÉ

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI

BOÓC ÁDÁM (KRE), FINKENAUER, THOMAS (TÜBINGEN), GAGLIARDI, LORENZO (MILANO), JAKAB ANDRÁS DSC (SALZBURG), SZABÓ MARCEL (PPKE), MARTENS, SEBASTIAN (PASSAU), THÜR, GERHARD (AKADÉMIKUS, BÉCS), PAPP TEKLA (NKE), TÓTH J. ZOLTÁN (KRE), VERESS EMŐD DSC (KOLOZSVÁR)

Kiadó: Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Székhely: 1042 Budapest, Viola utca 2–4.

Felelős Kiadó: TÓTH J. ZOLTÁN

A tipográfia és a nyomdai előkészítés: CSERNÁK KRISZTINA (L'Harmattan) munkája.

Nyomdai kivitelezés: Prime Rate Zrt., felelős vezető: TOMCSÁNYI PÉTER

Honlap: <https://ajk.kre.hu/index.php/jdi-kezdolap.html>

E-mail: doktori.ajk@kre.hu

ISSN 3057-9058 (Print)

ISSN 3057-9392 (Online)

URL: KRE ÁJK - Studia Iuris

<https://ajk.kre.hu/index.php/kiadvanyok/studia-iuris.html>

AZ ENERGETIKAI IGAZGATÁS FOGALMA ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE, AZ ENERGETIKAI IGAZGA- TÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZERVEK FUNKCIÓI

THE CONCEPT AND INSTITUTIONAL SYSTEM OF ENERGY MANAGEMENT, THE FUNCTIONS OF BODIES INVOLVED IN ENERGY MANAGEMENT

CSÁKI-HATALOVICS ÉVA¹

ABSTRACT ■ The aim of the study is to provide a comprehensive, dogmatic exploration of the concept of energy administration, its institutional system, and the functional roles of the bodies operating within it. Energy administration is a strategically important area of modern public administration, which ensures the implementation of national energy policy, the guarantee of security of supply, market supervision, and the enforcement of sustainability requirements in an integrated manner. The study provides a detailed analysis of the legal basis of energy administration, the specific features of the government management structure, and the system of tasks and powers of the bodies with regulatory and supervisory powers, in particular the Hungarian Energy and Public Utility Regulatory Authority and the Hungarian Atomic Energy Authority. The study presents the organizational system responsible for the administration of the most important sectors of the energy market, such as the nuclear energy, electricity, and natural gas sectors, providing a brief overview of the specific administrative mechanisms and institutional relationships of each sector. The study highlights the coherence of the institutional system, the challenges arising from the division of powers, and the increasing complexity of administrative tasks related to the energy transition. The results contribute to the theoretical foundation of energy administration and to a well-founded assessment of the further development of the regulatory environment.

KEYWORDS: energy management, national economic management, energy strategy, climate plan, energy regulation, nuclear energy, natural gas energy, electricity

¹ PhD hallgató, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, Piac és technológiaszabályozás doktori program.

ABSZTRAKT ■ A tanulmány célja az energetikai igazgatás fogalmának, intézményrendszerének és a benne működő szervek funkcionális szerepének átfogó, dogmatikai igényű feltárása. Az energetikai igazgatás a modern közigazgatás egyik stratégiai jelentőségű területe, amely a nemzeti energiapolitika megvalósítását, az ellátásbiztonság garantálását, a piacfelügyeletet és a fenntarthatósági követelmények érvényesítését integrált módon biztosítja. A tanulmány részletesen elemzi az energetikai igazgatás jogi alapjait, a kormányzati irányítási struktúra sajátosságait, valamint a szabályozó és felügyeleti hatáskörökkel rendelkező szervek – különösen a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal és az Országos Atomenergia Hivatal – feladat- és hatásköri rendszerét. A vizsgálat kitér az energiapiac legfontosabb ágazatainak – így az atomenergia-, a villamosenergia- és a földgázszektor – igazgatásáért felelős szervezetrendszer bemutatására, rövid betekintést nyújtva az egyes ágazatok sajátos igazgatási mechanizmusairól és intézményi összefüggéseiről. A tanulmány rávilágít az intézményrendszer működésének koherenciájára, a hatáskörmegosztásból fakadó kihívásokra, valamint az energiaátmenethez kapcsolódó igazgatási feladatok növekvő komplexitására. Az eredmények hozzájárulnak az energetikai igazgatás elméleti megalapozásához és a szabályozási környezet továbbfejlesztésének megalapozott értékeléséhez.

KULCSSZAVAK: energetikai igazgatás, nemzetgazdasági igazgatás, energiastratégia, energiaszabályozás, atomenergia, földgázenergia, villamosenergia

1. AZ ENERGETIKAI IGAZGATÁS

Amikor az energiaszektor szabályozásával foglalkozunk, szükségképpen előtérbe kerül annak kérdése, hogy az energiaszektorra vonatkozó jogi regulákat milyen vizsgálati környezetből kiindulva elemezzük. Állam és gazdaság közötti kapcsolatról lényegében már az állam kialakulásánál is beszélhetünk. Az állam létének egyik alapja mindenkor az, hogy közvetlenül vagy közvetetten valamilyen módon és mértékben szabályozza a termelést, az elosztást és a forgalmazást, védje a gazdasági érdekeket és a tulajdonviszonyokat. A gazdasági élet irányítása, szervezése során az állam minden társadalmi formációban kettős minőségben képviselteti magát. Egyrészt, mint tulajdonos, másrészt, mint közhatalom. A két minőség súlya és aránya állandóan változik napjainkban is. Az energiaszabályozás jelentősége egyre nagyobb, annak függvényében, ahogyan a társadalom energiafüggősége növekszik. Napjainkban egyre fontosabb kérdéssé vált, mint látható az orosz–ukrán konfliktus kapcsán is, olyan mértékben függ tőle az egész társadalom és minden állam, hogy immár az energiaforrások váltak a fegyveres konfliktusok egyik fő kiváltó okává. Az energiaszektor felett gyakorolt állami befolyás mértéke a mai napig országonként jelentősen eltér, mégis azt mondhatjuk, hogy nemzetközi

összehasonlításban az államok többségében az áram és a gáz tekintetében nemcsak a befolyás mértéke jelentős, hanem tulajdonosi szerkezetet tekintve is aktívak a közjogi szereplők. Az energiapiaci szabályozás fejlődése szempontjából legfontosabb szektorok – így az atomenergia-, a földgáz- és a villamosenergia-ágazat – történetében a jogszabályi környezet elemzése alapján a jogfejlődés mentén jól kirajzolódnak a különböző nemzetgazdasági igazgatási modellek érvényesülésének jellegzetes mintázatai. E szektorok szabályozási struktúrája nem csupán az adott korszak gazdaságpolitikai prioritásait tükrözi, hanem egyben meghatározza az állami beavatkozás módját, intenzitását és intézményi kereteit is.² Jól látható fejlődési irány tükröződik azok szabályozásának történetében. Megfigyelhető a kötött gazdaságirányítási modellről a vegyes-, majd a liberalizált piaci modellre való fokozatos áttérés. Történeti szempontból megállapítható, hogy az állam a kezdetektől fogva fontos szerepet vállal a gazdaság működésében, igaz a különböző hatások, a külső és belső tényezők tükrében eltérő mértékben.³

Igazgatási szempontból, a tanulmányomban fontosnak tartom két alapvető fogalom tisztázását. Az iparigazgatás fogalma HULKÓ GÁBOR⁴ meghatározásában úgy jellemezhető, mint „a nemzetgazdasági igazgatás ága, amely a közigazgatásra jellemző jogalkotás és jogérvényesítés útján befolyásolja az ipari tevékenységek gyakorlását közigazgatási szervezetei útján.”⁵ Az egyes ágazatok alapszabályozása törvényi szinten történik, kódex jelleggel. Többlépcsős szabályozási rendszer alakult ki. A szabályozás alapját mindig az ágazati törvény jelenti. Erre kapcsolódnak rá nagy számban más törvények rendelkezései, vagy végrehajtási jellegű jogszabályok részletkérdéseket érintő szabályozása. Megjegyzendő, hogy az ágazati szabályozás részletes, amelyben kiemelt hangsúllyal jelennek meg társadalomvédelmi, biztonsági, gazdasági-igazgatási szempontok. Az ágazati jogszabályok jellemzően törvényi szinten is számos technikai, technológiai, műszaki-biztonsági előírásokat tartalmaznak.⁶ A nemzetgazdasági igazgatás fogalmát TORMA ANDRÁS⁷

² CSÁKI-HATALOVICS ÉVA: Models of National Economy Administration and their Appearance in Gas Industry. In: SZABÓ MIKLÓS (szerk.): *Doktoranduszok fóruma*. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2016, 67–73.

³ HATALOVICS ÉVA: Gázipar és gazdasági igazgatás – összefüggések történeti aspektusból. *Új Magyar Közigazgatás*, 2016 (2), 31–35, https://kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2016/2/05_Gazipar.pdf (Letöltve: 2025. 07. 09.).

⁴ HULKÓ GÁBOR: Energetikai igazgatás. In: LAPSÁNSZKY ANDRÁS (szerk.): *Közigazgatási jog. Fejezetek szakigazgatásaink köréből*. II. kötet. Gazdasági közigazgatás, infrastruktúra igazgatás. Budapest, CompLex Kiadó, 2013, 105–124. ISBN 978 963 295 317 5.

⁵ Ibid. 106.

⁶ Ibid.

⁷ TORMA ANDRÁS: A nemzetgazdaság igazgatása. In: LAPSÁNSZKY ANDRÁS (szerk.): *Közigazgatási jog. Fejezetek szakigazgatásaink köréből*. II. kötet. Gazdasági közigazgatás, infrastruktúra igazgatás. Budapest, CompLex Kiadó, 2013, 25–31. ISBN 978 963 295 317 5.

szervezéstudományi és közgazdasági megközelítése nyomán ismertetem. Ez alapján a nemzetgazdasági igazgatás a nemzetgazdaság egészét átfogó, államilag szervezett, irányító tevékenység. Alanya, a nemzetgazdaság irányításában részt vevő szervek összessége. Tárgya, a gazdálkodással foglalkozó szervezetek és személyek összessége. Tartalma, azon eszközök összessége, amelyeket a nemzetgazdasági igazgatás alanya felhasznál a kitűzött gazdasági cél elérése érdekében.⁸

Az energetikán belül igazgatási szempontból célszerű elkülöníteni a gáz-, a villamosenergia és az atomenergia szektort. A közgazdaság-tudományban általános elméleti alapok szerint a gáz- és villamosenergia-szolgáltatás természetes monopol tulajdonságokkal rendelkezik egészen a piacliberalizációig, amelynek indoka elsősorban az ágazat közszolgáltatás jellege, az egységes átviteli hálózat üzemeltetésének feltételei, valamint az ágazat magas költségeinek aránya.⁹

Fontos kiemelni, hogy Magyarország a hagyományos energiahordozók piacán számottevő importfüggőséggel rendelkezik, amely jelentős kihívást támaszt az ellátásbiztonság garantálása terén, és ebből következően az ágazati igazgatás számára is speciális szakértelmet, valamint folyamatos felkészültséget tesz szükségessé. Kijelenthető, hogy az uniós tagságból fakadó kötelezettségvállalások – így a megújuló energiaforrások minél szélesebb körű elterjesztése és a fokozódó karbonsemlegességi célok teljesítése – jelentős kihívásokat támasztanak az energetikai ágazatok versenyképes fejlődésének fenntartása szempontjából. E követelményrendszert tovább erősíti a REPowerEU¹⁰ stratégia kiemelt szerepe, amely az energiafüggetlenség növelését és a fosszilis energiahordozóktól való gyorsított leválást célozza, valamint a Fit for 55! csomag,¹¹ amely átfogó szabályozási eszköztárral kívánja előmozdítani az üvegházhatásúgáz-kibocsátás drasztikus csökkentését. Mindezek együttesen olyan komplex alkalmazkodási kényszert teremtenek, amely az ágazati igazgatás számára is új típusú szakpolitikai, szabályozási és intézményi felkészültséget tesz szükségessé.¹² Ezért hosszú távú tervezés és stratégiai elképzelések nélkül az energetikai ágazat stabil működése nem képzelhető el. Többek között ezen célt szolgálva került megalkotásra a

⁸ TORMA 2013, 26–27.

⁹ HULKÓ 2013, 108–109.

¹⁰ European Commission, REPowerEU, https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en (Letöltve: 2025. 07. 15.). A REPowerEU az Európai Bizottság 2022-ben indított energiaügyi stratégiája, amelynek célja az EU energiaellátásának függetlenítése az orosz fosszilis energiahordozóktól, valamint a megújuló energiaforrásokra való gyorsabb átállás.

¹¹ Az Európai Unió Tanácsa, Fit for 55%, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fit-for-55/> (Letöltve: 2025. 07. 10.).

¹² ROBERT SZUCHY: Adaptive EU Climate Governance: Balancing „Fit for 55” Ambitions with „REPowerEU” Realities. *Gazdaság és Jog*, 2025. decemberi különszám, 28–36.

2011-ben elfogadott Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2050-ig¹³ (a továbbiakban: NES I). Fő funkciója az energetikai fejlesztések jövőbeli irányának a meghatározása, a magyar energetika jövőképeének a kialakítása. Fő célként tűzte ki a hazai energiaellátás biztonságának, hosszú távú fenntarthatóságának és versenyképességének biztosítását. Az Energiastratégiában meghatározott fő célok a megváltozott energiapiaci környezetben is érvényesek. Legfontosabb céljai között szerepel az energiahatékonyság, a megújuló energiatermelés növelése, a CO₂ kibocsátás csökkentése, erőmű-korszerűsítés és az atomenergia-hasznosítás, a közösségi távfűtés korszerűsítése, a közlekedés energiahatékonyságának növelése, a zöld ipar, a megújuló mezőgazdaság, valamint az energetikai célú hulladékhasznosítás fejlesztése.¹⁴ A Nemzeti Energia- és Klímaterv (a továbbiakban: NEKT) kiemelt jelentőséggel bír e célok operatív megvalósításában, mivel részletesen meghatározza azokat az intézkedési irányokat és ütemezéseket, amelyek mentén Magyarország teljesíti uniós klíma- és energiapolitikai kötelezettségeit. A dokumentum közvetlen hatást gyakorol az energetikai igazgatás működésére is, hiszen a szabályozási, engedélyezési és felügyeleti feladatok újrastrukturálását, valamint a közigazgatási szervek fokozott szakpolitikai koordinációját teszi szükségessé.¹⁵ A Nemzeti Energia- és Klímaterv megalkotására vonatkozó kötelezettséget a negyedik energiacsomagban foglalt (EU) 2018/1999 rendelet¹⁶ írta elő, amelynek legfontosabb célkitűzése az energiaszuverenitás és az energiabiztonság megerősítése, valamint az energiatermelés dekarbonizálása volt.¹⁷

Az Energiastratégia újradefiniálja az állami szerepvállalás fontosságát az energetikai ágazatban. A liberalizált és nagy arányban privatizált energiagazdaságban az állami jelenlét mérsékeltebb, mint korábban volt. Az állami prioritások elsősorban, de nem kizárólagosan szabályozási eszközökkel érvényesíthetők. Hulkó véleménye szerint az államnak erősebb befolyással kell bírnia a geológiai tüzelőanyag-készletei felett, az ásványi nyersanyagainkat nemzeti vagyonként

¹³ Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig, <https://banyasz.hu/images/klimapolitika/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030-mell%C3%A9klet.pdf> (Letöltve: 2025. 06. 17.).

¹⁴ HULKÓ 2013, 108–109.

¹⁵ CSÁKI-HATALOVICS ÉVA: *A magyar energiaszabályozás kihívásai és lehetőségei az energiaszuverenitás tükrében európai kontextusban. Doktori értekezés kézirat.* Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2026, 84–87.

¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1999 Rendelete, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32018R1999> (Letöltve: 2025. 07. 31.).

¹⁷ LÉGRÁDI GERGELY – HANIS DÁVID: A magyar földgázpiac működési modellje. V. fejezet. In: FAZEKAS ORSOLYA (szerk.): *A magyar földgázszektor működése és szabályozása II.* Budapest, ORAC Kiadó, 2022, 206–207, 231. ISBN 978-963-258-562-8.

kell kezelni. Amely a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény alapján meg is valósult.¹⁸ A 2020-ban megjelent Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig (a továbbiakban: NES II), számos helyen rendelkezik a földgáz energiamixen belül betöltött jövőbeni szerepéről. Kitér arra, hogy a végfogyasztói energiahatékonyság javulása, az elektrifikáció, valamint a dekarbonizációs törekvések erősödése következtében a földgázpiac fokozatosan zsugorodik. Ezen előrejelzés alapján az ország földgázfogyasztása 2040-re várhatóan 6–6,5 milliárd m³ között fog alakulni a 2020-as évi közel 10 milliárdos fogyasztáshoz képest. Az energiafüggőség csökkentésének kulcsát az importarány csökkentésében, a fennmaradó import diverzifikálásában látja. A stratégia kitér a hidrogén, a power-to-gas technológiával előállított biometán, és biogáz földgázhálózatba történő táplálásával kapcsolatos szabályok szükségességére. Az ezzel kapcsolatos jövőbeni elképzelésekkel az EU 2020-ban közzétett Hidrogén Stratégiája foglalkozik, amelyet a magyar kormány a következő évben implementálta és 2021-ben fogadta el a Nemzeti Hidrogén Stratégiáját.¹⁹

2. AZ ENERGETIKAI IGAZGATÁSBAN RÉSZT VEVŐ SZERVEK

A szektor igazgatásában több szervezet is részt vesz, amelyek különböző szerepeket töltenek be a szabályozás, felügyelet és irányítás terén. Az alábbiakban csak a legfontosabb nemzetközi, uniós és hazai szervezeteket említem. Utóbbiakat némileg részletesebben kívánom bemutatni.

2.1. A Nemzetközi Energiaügynökség

A Nemzetközi Energiaügynökség, azaz International Energy Agency (a továbbiakban: IEA)²⁰ globális szinten segíti az energiaellátás biztonságát és fenntarthatóságát. Az IEA együttműködik a kormányokkal és az iparral, hogy mindenki számára biztonságos és fenntartható energijövőt alakítson ki. Feladatai között szerepel az energiabiztonság, vészhelyzeti készletek fenntartása, valamint a kiegyensúlyozott energiapolitika és gazdasági fejlődés segítése. A környezetvédelmi célok, és a nemzetközi szintű együttműködések támogatása.²¹

¹⁸ HULKÓ 2013, 110.

¹⁹ 1372/2021. (VI. 10.) Korm. határozat a Nemzeti Hidrogén Stratégia 2030 elfogadásáról.

²⁰ Nemzetközi Energiaügynökség, International Energy Agency, <https://www.iea.org/> (Letöltve: 2025. 07. 10.).

²¹ Nemzetközi Energiaügynökség, <https://www.iea.org/about> (Letöltve: 2025. 07. 10.).

2.2. Az Energia Charta Egyezmény

Az Energia Charta Egyezmény célja az ellátásbiztonság növelése, a nemzetközi energiaügyi együttműködés előmozdítása. Ennek a többoldalú energiaügyi együttműködési keretrendszernek a feladatai között szerepel a befektetésvédelem, a piaci torzulások csökkentése, a kereskedelem segítése, a nemzetközi energiaügyi viták rendezésének támogatása, a tranzitbiztonság segítése. Az Egyezmény elismeri az államok szuverenitását és az energiaforrások fölötti felségjogot, továbbá megerősíti, hogy ezeket a jogokat a nemzetközi jog szabályaival összhangban kell gyakorolni az energiaforrásokhoz kereskedelmi alapon való hozzáférésnek, azok feltárásának és kitermelésének előmozdítására vonatkozó általános célkitűzések érintetlenül hagyása mellett.²²

2.3. Az Európai Unió Energiaügyi Főigazgatósága

Európai Unió Energiaügyi Főigazgatósága (a továbbiakban: ENER) felel az EU energiapolitikájának kidolgozásáért és végrehajtásáért, a belső energiapiac szabályozásáért, a klímavédelmi célok eléréséért. Feladatai között szerepel a piacintegráció, energiabiztonság, piaci manipuláció elleni küzdelem, az infrastruktúrafejlesztés. Feladata továbbá az energiapiac felügyelete, a tagállamok közötti együttműködés segítése.²³

2.4. Az Európai Unió együttműködési ügynöksége

Az Energiaszabályozók Európai Uniói Együttműködési Ügynöksége, azaz Agency for the Cooperation of Energy Regulators²⁴ (a továbbiakban: ACER) a harmadik energiacsomag részeként jött létre, kulcsszerepet játszik az európai energiapiac egységesítésében, hogy EU-szerte megfizethető, biztonságos és dekarbonizált energia álljon a polgárok és vállalkozások rendelkezésére. Összehangolja az

²² Energia Charta Egyezmény, <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/the-energy-charter-treaty-and-protocol.html> (Letöltve: 2025. 07. 10.).

²³ Európai Unió Energiaügyi Főigazgatósága, <https://op.europa.eu/hu/web/who-is-who/organization/-/organization/ENER> (Letöltve: 2025. 07. 10.).

²⁴ Agency for the Cooperation of Energy Regulators, Energia Szabályozók Együttműködési Ügynöksége. Feladata: az európai energiapiac szabályozásának összehangolása, különösen a villamosenergia- és földgázpiacok területén. Elemzéseket, ajánlásokat és piaci jelentéseket készít. Lásd: <https://www.acer.europa.eu/> (letöltve: 2025. 07. 10.).

energiaügyi szabályozási intézkedéseket EU-szerte. A nemzeti energiapiacokat egy versenyképesebb uniós energiapiacba integrálja, és ezáltal a fogyasztók alacsonyabb áron juthassanak hozzá a megbízható energiához. Feladatai között szerepel az energiabiztonság segítése, a piaci manipuláció elleni küzdelem, az infrastruktúrafejlesztés. A transzeurópai energiainfrastruktúra hatékonyságának támogatása, a megújuló energiaforrások felfuttatásának támogatása.²⁵

2.5. Az Országos Atomenergia Hivatal

Az ágazati igazgatásért jellemzően központi államigazgatási szervek felelősek, élükön a Kormánnyal. Ennek megfelelően a Kormány atomenergia-felügyeleti szerve az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH),²⁶ amely jogállása szerint kormányhivatal, felügyeletét a miniszterelnök által kijelölt miniszter látja el. Az országos illetékességgel rendelkező kormányhivatal a törvényben meghatározott feladatai tekintetében nem utasítható, tevékenységéről pedig évente beszámol a Kormánynak és az Országgyűlésnek. Hatósági jogkörébe tartozik a nukleáris létesítmények engedélyezése, felügyelete és ellenőrzése, biztonsági értékelése, jogérvényesítő eljárása. Az OAH mint nukleáris biztonsági hatóság az engedélyesek tevékenységét és a nukleáris létesítmények állapotát folyamatosan felügyeli. Fontos megjegyezni, hogy például a nukleáris létesítmény tulajdonjogának átengedésénél az Atomenergia-törvény 7. §-a²⁷ alapján az OAH engedélyezési eljárásán kívül a Kormány előzetes hozzájárulása is szükséges. Az új nukleáris létesítmény vagy radioaktív hulladék-tároló létesítéséhez pedig az Országgyűlés előzetes hozzájárulása szükséges. Az OAH nukleáris és radioaktív anyagokról részletes nyilvántartást vezet, amely kiterjed az anyagok pontos helyére, fizikai és kémiai tulajdonságaira, alkalmazásának módjára. Kiemelt feladata a fizikai védelem. Gondoskodnia kell arról, hogy az atomenergia alkalmazása ne okozzon kárt az emberek egészségében, testi épségében, környezetében. A fizikai védelem megteremtésének feltételei nemzeti és nemzetközi szinten egyaránt kiemelt feladat. A nukleáris anyagok fizikai védelmének első dokumentuma az 1980. évi Nukleáris Anyagok Fizikai Védelméről szóló nemzetközi egyezmény,

²⁵ Energiaszabályozók Európai Uniói Együttműködési Ügynöksége, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/agency-cooperation-energy-regulators-acer_hu (letöltve: 2025. 07. 10.).

²⁶ Országos Atomenergia Hivatal, https://www.haea.gov.hu/web/v3/OAHPortal.nsf/web?openagent&menu=01&submenu=1_0 (letöltve: 2025. 07. 10.).

²⁷ 1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról (letöltve: 2025. 06. 10.).

amelyet Magyarország az 1987. évi 8. törvényerejű rendelettel²⁸ hirdetett ki. Fontos megemlíteni, hogy az Atomenergia-törvény értelmében az atomenergia alkalmazójának alapvető kötelessége a nukleáris veszélyhelyzet megelőzése, a nukleáris balesetek elhárítása. Köteles balesetelhárítási és intézkedési tervet kidolgozni, azt az illetékes hatóságokkal jóváhagyatni, az elhárítás személyi, tárgyi és szervezeti feltételeit megteremteni. A felmerülő károkért a nukleáris létesítmény engedélyese a felelős. Egyedül abban az esetben mentesül a felelőssége alól, amennyiben bizonyítást nyer, hogy a keletkezett atomkár elháríthatatlan külső ok által kiváltott nukleáris baleset következménye. Az Atomenergia-törvény intézményesíti a Központi Nukleáris Pénzügyi Alapot, amely elkülönített állami pénzalap forrást biztosítva a radioaktív hulladékok végleges elhelyezésére, a kiegészítő üzemanyagok átmeneti tárolására, nukleáris létesítmények leszerelésére. Jellemzően a pénzügyi alap befizetői azok, akiknek a tevékenysége során radioaktív hulladék keletkezik. A befizetéseket az éves költségvetési törvény határozza meg, figyelemmel arra, hogy a fentiekben sorolt tevékenységek finanszírozása biztosított legyen egész évben. Az alap kezelője az OAH, felhasználásáról pedig az ágazatért felelős miniszter rendelkezik.²⁹

2.6. A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal

Fontos igazgatási szempontból kiemelni, hogy a földgázenergia és a villamosenergia igazgatásával kapcsolatos feladatok szorosan összefüggenek, tekintettel a két szektor közös vonásaira. Így például a közszolgáltatási jellegre, az átviteli hálózat útján történő szolgáltatásra, vagy a lépcsőzetes piacnyitásra.³⁰ Tanulmánycikkem ezen részében kívánom bemutatni mind a földgáz, mind a villamosenergia vonatkozásában a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalt (a továbbiakban: MEKH).³¹ Előzményként említtem meg, hogy a 2009/73/EK irányelv³² rendelkezései egységesen fogalmazzák meg a tagállamok nemzeti szabályozó hatóságaival szemben a függetlenség kritériumát. A MEKH látja el

²⁸ 1987. évi 8. törvényerejű rendelet a nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről (letöltve: 2025. 07. 31.).

²⁹ TÓTH TAMARA: Atomenergia-igazgatás. In: LAPSÁNSZKY ANDRÁS (szerk.): *Közigazgatási jog. Fejezetek szakigazgatásaink köréből.* II. kötet. Gazdasági közigazgatás, infrastruktúra igazgatás. Budapest, CompLex Kiadó, 2013, 120–124. ISBN 978 963 295 317 5.

³⁰ HULKÓ 2013, 111.

³¹ Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, <https://www.mekh.hu/bemutakozas> (letöltve: 2025. 07. 10.).

³² Az Európai Parlament és Tanács 2009/73/EK Irányelve, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32009L0073> (letöltve: 2025. 07. 31.).

a földgázellátásról szóló törvény, a földgáz biztonsági készletezéséről szóló törvény, a villamos energiáról szóló törvény, a távhőszolgáltatásról szóló törvény, a víziközmű-szolgáltatásról szóló törvény, valamint a hulladékról szóló törvény felhatalmazása alapján az egyes ágazatok tevékenységének felügyeletét.³³ Az ágazattal kapcsolatos közigazgatási hatáskörök gyakorlója és feladatok ellátója a MEKH, mint az ágazati igazgatás központi államigazgatási szerve, a MEH³⁴ általános és egyetemes jogutódja. Az Országgyűlés 2013 tavaszán fogadta el a MEKH-ről szóló 2013. évi XXII. törvényt³⁵, amely meghatározza a hivatal jogállását, feladatait, szervezetét és gazdálkodását.³⁶ Ezzel a törvénnyel a hivatal nem csak új elnevezést, hanem új státuszt is kapott: önálló szabályozó szerv lett, amely csak jogszabálynak van alárendelve. A hivatal jogállásának megerősítését a jogalkotó azzal indokolta, hogy a nemzetgazdaságilag kiemelkedően fontos ágazatok egységes joggyakorlaton alapuló felügyelete lehetővé váljon, és megvalósuljanak az erős piacsabályozó állami szerepvállalás feltételei.³⁷ A hivatal részletes tevékenységi körét és hatósági jogköreit továbbra is az ágazati jogszabályok tartalmazzák. A MEKH jogállás tekintetében az állam villamosenergia-, földgáz- és távhőellátással, víziközmű-szolgáltatással, valamint hulladékgyártási közszolgáltatás díjszabályozásának előkészítésével kapcsolatos feladatait ellátó, önálló szabályozó szerv, amely tevékenységében csak jogszabálynak van alárendelve. Tehát független, számára feladatot csak törvény, vagy annak felhatalmazása alapján kiadott jogszabály írhat elő. A MEKH feladatainak ellátása során együttműködik más hivatalokkal, hatóságokkal, az Európai Bizottsággal, az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynökségével, az Energiaközösség létrehozásáról szóló szerződésben foglaltak alapján az Energiaközösség Szabályozó Testületével. Szorosan együttműködik továbbá a Magyar Nemzeti Bankkal, a Gazdasági Versenyhivatallal, valamint a Nemzeti Adó- és Vámhivatallal. A MEKH köteles határozatait nyilvánosan közzétenni.³⁸ A MEKH szigorúan veszi a működési engedélyek kiadását, azokat megtagadja, amennyiben bármely vonatkozó jogszabályi feltétel hiányzik, ha a kérelmező nem rendelkezik a jogszabályban meghatározott pénzügyi, gazdasági, műszaki, környezetvédelmi, informatikai, távközlési feltételekkel és eszközökkel, a tevékenység végzéséhez szükséges feltételekkel, vagy, ha a kérelmező csőd-, vagy felszámolási eljárás alatt áll.³⁹ A MEKH

³³ LÉGRÁDI–HANIS 2022, 228.

³⁴ MEH-et a 1994. évi XLI. törvény hozta létre.

³⁵ 2013. évi XXII. törvény a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300022.tv> (letöltve: 2025. 07. 31.).

³⁶ HULKÓ 2013, 116–118.

³⁷ HATALOVICS 2016, 31–35.

³⁸ HULKÓ 2013, 116–118.

³⁹ GET 114 § (7) bekezdés.

piacfelügyeleti hatáskörébe tartozik a nagykereskedelmi piacok befolyásolását tiltó 1227/2011/EU rendelet⁴⁰, az ún. REMIT szabályainak magyarországi alkalmazása és az ezekkel összefüggő nyilvántartási és szankcionálási jogkör.⁴¹ A MEKH élén az elnök áll, akit a miniszterelnök hét évre nevez ki, aki egy alkalommal ismételten kinevezhető. Legfeljebb öt elnökhelyettes lehet. Az elnökhelyettesek kinevezése szintén hét évre szól. Az elnök rendeletben megállapítja a földgáz és a villamosenergia rendszerhasználati, hálózatcsatlakozási díjakat és használatuk szabályait. Irányítási és képviselési jogot gyakorol a MEKH tekintetében, továbbá gyakorolja a munkáltatói jogokat. Részt vesz a Kormányüléseken a feladatkörét érintő napirendi pontok megtárgyalása esetén. A MEKH gazdálkodását nagyfokú önállóság jellemzi, kiadásait saját bevételből fedezi. Bevételei közé tartozik a felügyeleti díj, a kiszabott bírságokból keletkezett bevétel, igazgatási szolgáltatási díjak. Bevételeinek 40%-a a központi költségvetést illeti meg.⁴²

3. ÖSSZEGRÉS

A fentiekben bemutatottak áttekintése megerősíti, hogy az energetikai igazgatás értelmezésének előfeltétele az iparigazgatás fogalmának és az ágazati szabályozás szerkezetének tisztázása. Hulkó Gábor meghatározása alapján az iparigazgatás a nemzetgazdasági igazgatás azon területe, amely közigazgatási eszközökkel és normatív beavatkozásokkal irányítja az ipari tevékenységek gyakorlását. E fogalmi keret jól illeszkedik az energetikai ágazatok többlépcsős, törvényi szintű alapszabályozásához, amelyben az ágazati törvények kódexjelleggel határozzák meg a működés alapvető feltételeit.

Az energetikai igazgatás szempontjából indokolt a gáz-, a villamosenergia- és az atomenergia-szektor elkülönítése, tekintettel arra, hogy a gáz- és villamosenergia-szolgáltatás a piacliberalizációt megelőzően természetes monopóliumként működött, amelyet a közszolgáltatási jelleg, az egységes hálózati infrastruktúra és a jelentős beruházási költségek indokoltak. A liberalizáció ugyanakkor nem csökkentette, hanem tovább növelte az igazgatási feladatok komplexitását.

A szektor irányításában és felügyeletében többszintű intézményrendszer vesz részt. A nemzetközi kereteket a Nemzetközi Energiaügynökség és az Energia Charta Egyezmény biztosítja, míg uniós szinten az Európai Bizottság Energiaügyi Főigazgatósága és az ACER lát el meghatározó koordinációs és szabályozási

⁴⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1227/2011/EU Rendelete, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R1227> (letöltve: 2025. 07. 31.).

⁴¹ LÉGRÁDI-HANIS 2022, 229.

⁴² HULKÓ 2013, 116–118.

funkciókat. A hazai igazgatási struktúrában kiemelt szerepet tölt be az Országos Atomenergia Hivatal, valamint a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, amelyek a szektor biztonsági, engedélyezési, felügyeleti és piacszabályozási feladatait integrált módon látják el.

A fejezet összegzéseként megállapítható, hogy az energetikai igazgatás sokszereplős, erősen normatív és folyamatosan változó terület, amelyben a különböző szintű intézmények közötti koherens együttműködés alapvető feltétele az ellátásbiztonság, a versenyképesség és a fenntarthatósági célok érvényesítésének.

BIBLIOGRÁFIA

Tanulmányok

- CSÁKI-HATALOVICS ÉVA: Models of National Economy Administration and their Appearance in Gas Industry. In: SZABÓ MIKLÓS (szerk.): *Doktoranduszok fóruma*. Miskolc, Miskolci Egyetem, 2016, 67–73.
- CSÁKI-HATALOVICS ÉVA: *A magyar energiaszabályozás kihívásai és lehetőségei az energiaszuverenitás tükrében európai kontextusban. Doktori értekezés kézírata*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2026.
- HATALOVICS ÉVA: Gázipar és gazdasági igazgatás – összefüggések történeti aspektusból. *Új Magyar Közigazgatás*, 2016 (2), 31–35, https://kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2016/2/05_Gazipar.pdf (letöltve: 2025. 07. 09.).
- HULKÓ GÁBOR: Energetikai igazgatás. In: LAPSÁNSZKY ANDRÁS (szerk.): *Közigazgatási jog. Fejezetek szakigazgatásaink köréből*. II. kötet. Gazdasági közigazgatás, infrastruktúra igazgatás. Budapest, CompLex Kiadó, 2013, 105–124. ISBN 978 963 295 317 5.
- LÉGRÁDI GERGELY – HANIS DÁVID: A magyar földgázpiac működési modellje. V. fejezet. In: FAZEKAS ORSOLYA (szerk.): *A magyar földgázszektor működése és szabályozása II*. Budapest, ORAC Kiadó, 2022, 206–207, 231. ISBN 978-963-258-562-8.
- ROBERT SZUCHY: Adaptive EU Climate Governance: Balancing „Fit for 55” Ambitions with „REPowerEU” Realities. *Gazdaság és Jog*, 2025. decemberi különszám, 28–36.
- TORMA ANDRÁS: A nemzetgazdaság igazgatása. In: LAPSÁNSZKY ANDRÁS (szerk.): *Közigazgatási jog. Fejezetek szakigazgatásaink köréből*. II. kötet. Gazdasági közigazgatás, infrastruktúra igazgatás. Budapest, CompLex Kiadó, 2013, 25–31. ISBN 978 963 295 317 5.
- TÓTH TAMARA: Atomenergia-igazgatás. In: LAPSÁNSZKY ANDRÁS (szerk.): *Közigazgatási jog. Fejezetek szakigazgatásaink köréből*. II. kötet. Gazdasági közigazgatás, infrastruktúra igazgatás. Budapest, CompLex Kiadó, 2013, 120–124. ISBN 978 963 295 317 5.

Egyéb források

- European Comission, REPowerEU, https://commission.europa.eu/topics/energy/repowerEU_en (letöltve: 2025. 07. 15.)
- Az Európai Unió Tanácsa, Fit for 55!, <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/fit-for-55/> (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig, <https://banyasz.hu/images/klimapolitika/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030-mell%C3%A9klet.pdf> (letöltve: 2025. 06. 17.)
- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1999 Rendelete, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32018R1999> (letöltve: 2025. 07. 31.)
- Nemzetközi Energiaügynökség, International Energy Agency, <https://www.iea.org/> (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Nemzetközi Energiaügynökség, <https://www.iea.org/about> (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Energia Charta Egyezmény, <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/the-energy-charter-treaty-and-protocol.html> (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Európai Unió Energiaügyi Főigazgatósága, <https://op.europa.eu/hu/web/who-is-who/organization/-/organization/ENER> (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Agency for the Cooperation of Energy Regulators, Energia Szabályozók Együttműködési Ügynöksége, <https://www.acer.europa.eu/> (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Energiaszabályozók Európai Uniói Együttműködési Ügynöksége, https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/search-all-eu-institutions-and-bodies/agency-cooperation-energy-regulators-acer_hu (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Országos Atomenergia Hivatal, https://www.haea.gov.hu/web/v3/OAHPortal.nsf/web?openagent&menu=01&submenu=1_0 (letöltve: 2025. 07. 10.)
- Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, <https://www.mekh.hu/bemutatkozas> (letöltve: 2025. 07. 10.)
1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról (letöltve: 2025. 06. 10.)
1987. évi 8. törvényerejű rendelet a nukleáris anyagok fizikai védelméről szóló egyezmény kihirdetéséről (letöltve: 2025. 07. 31.)
- Az Európai Parlament és Tanács 2009/73/EK Irányelve, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32009L0073> (letöltve: 2025. 07. 31.)
2013. évi XXII. törvény a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatalról, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300022.tv> (letöltve: 2025. 07. 31.)
- Az Európai Parlament és a Tanács 1227/2011/EU Rendelete, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R1227> (letöltve: 2025. 07. 31.)